

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเรื่องการกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออกกับภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตก โดยใช้พยางค์ที่มีสระเสียงยาวกับพยัญชนะท้าย /k/ หรือ /x/ โดยมีการทำโครงการนำร่องในรายวิชาวิทยานิพนธ์ภาษาไทยถิ่น ซึ่งศึกษาการแปร (k) ในบริบท (vkk) ของ ๑๔ จังหวัดภาคใต้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกรายการคำจากงานวิจัยต่างๆ ซึ่งจะต้องเป็นคำที่สะดวกในการถามและตอบ เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้กันในทุกท้องถิ่น รวมรายการคำที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ๓๐ คำ ซึ่งได้เลือกคำให้มีสระเสียงยาวครบทุกเสียง จากนั้น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาตามสถานีขนส่งสายใต้ และสถานีรถไฟหัวลำโพง ในการคัดเลือกผู้บอกภาษาจะเลือกผู้บอกภาษาเป็นตัวแทนของจังหวัดๆละ ๒ คน จะต้องมีความสมบูรณ์เป็นคนถิ่นใต้แต่กำเนิด สามารถพูดภาษาไทยถิ่นใต้ได้ถูกต้อง อายุ ๒๐ ปีขึ้นไป จากนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ พบว่า การออกเสียง (k) ในบริบท (vkk) จะเป็น [k] ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ยะลา บัตตานี และนราธิวาส ส่วนในจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ และภูเก็ต ออกเสียงเป็น [x] นอกจากนี้ ยังพบว่า จังหวัดพังงา กระบี่ และภูเก็ต มีการออกเสียงสระเสียงยาวในบริบทดังกล่าว จะเห็นได้ว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี กระบี่ และตรัง เป็นบริเวณรอยต่อของภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออกกับภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตก ซึ่งเป็นบริเวณที่จะสามารถกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออกกับภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตกได้

จากผลสรุปในโครงการนำร่อง ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาต่อในเรื่องการกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออกกับภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตกโดยใช้พยางค์ที่มีสระเสียงยาวกับพยัญชนะท้าย /k/ หรือ /x/ ซึ่งจะมุ่งเน้นถึงวิธีการเป็นหลัก โดยมีขั้นตอนดังนี้

การคัดเลือกรายการคำ ผู้วิจัยนำรายการคำจากโครงการนำร่องมาปรับปรุง และเพิ่มคำให้มากขึ้น โดยที่คัดเลือกคำที่เป็นคำพยางค์เดียวในภาษาไทยถิ่นใต้ และมีสระเสียงยาวครบทุกเสียงที่สามารถตามด้วยพยัญชนะท้าย k ได้ เสียงละ ๓ คำ (ยกเว้นคำพูด -ook จำเป็นต้องใช้คำสองพยางค์) รวมทั้งสิ้น ๓๓ คำ

การกำหนดขอบริเวณที่ศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบริเวณที่ศึกษา คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ และตรัง ให้มีขอบเขตที่เล็กลง ซึ่งได้มา ๕ บริเวณด้วยกัน ดังนี้

๑. บริเวณระหว่างอำเภอเมือง กับอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๒. บริเวณระหว่างอำเภอนาบอน กับอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
๓. บริเวณระหว่างอำเภอทุ่งสง กับอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
๔. บริเวณระหว่างอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช กับอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง
๕. บริเวณระหว่างอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง กับอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล มี ๓ แบบด้วยกัน ดังนี้

แบบที่ ๑ ใช้วิธีการตักกริดบริเวณที่ศึกษาบนแผนที่ของกรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตราส่วน ๑: ๒๕๐,๐๐๐ แสดงสภาพภูมิประเทศ จังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี กระบี่ และตรัง โดยการแบ่งช่องตารางที่เกิดจากเส้นรุ้งเส้นแวงแต่ละช่องออกเป็นช่องตารางย่อย ๔ ช่องเท่าๆกัน เลือกศึกษาเฉพาะช่องตารางย่อยที่อยู่ถัดออกมาจากเขตที่คาดว่าเป็นที่ตั้งของแนวแบ่งเขตภาษา ลากเส้นทแยงมุมตัดกันในแต่ละช่องย่อยที่เลือกไว้

แบบที่ ๒ คัดเลือกจุดเก็บข้อมูลโดยใช้ระยะทางเป็นตัวกำหนดจุดเก็บข้อมูล โดยมีระยะทางห่างเท่าๆกันทุกๆ ๕-๗ กิโลเมตร

แบบที่ ๓ การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูลแบบที่ ๓ นี้ จะทำหลังจากที่ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด จากนั้นพิจารณาว่าจะต้องเก็บข้อมูลเพิ่มอีกในบริเวณใดบ้าง ซึ่งมี ๒ กรณีด้วยกัน คือ

ก. บริเวณที่ยังมีจุดเก็บข้อมูลไม่สมบูรณ์

ข. บริเวณที่นอกเหนือจากบริเวณที่ศึกษาทั้ง ๕ บริเวณ ผู้วิจัยกำหนดจุดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในบริเวณนั้นๆ เพื่อเป็นการศึกษาให้ชัดเจนว่า มีลักษณะการออกเสียง (k) ในปริบท (v/k) อย่างไร และจะได้ลากเส้นแบ่งเขตภาษาเป็นไปอย่างสมบูรณ์

การคัดเลือกผู้บอกภาษา ผู้วิจัยใช้ผู้บอกภาษาเป็นกลุ่ม โดยมีผู้บอกภาษาหลัก ๑ คน และผู้บอกภาษาร่วมอีก ๔ คน รวมทั้งหมด ๕ คนต่อ ๑ จุดเก็บข้อมูล ผู้บอกภาษาจะต้องมีอายุ ๓๐ ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่เกิดและตั้งถิ่นฐานอยู่ในท้องถิ่นนั้นจนถึงปัจจุบัน มีการศึกษาสูงสุดไม่เกินระดับประถมศึกษาตอนปลาย อาชีพทำนา ทำสวน หรือ แม่บ้าน และใช้ภาษาถิ่นของตนในชีวิตประจำวัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา โดยใช้คำถามที่เตรียมไว้สำหรับรายการคำทั้งหมด และมีการบันทึกเสียงระหว่างสัมภาษณ์ด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาเสนอลงบนแผนที่ พิจารณาดูบริเวณใดที่ออกเสียงคำชุด (v/k) เป็น [k] หรือ [ʔ] หรือ บริเวณที่ออกเสียงทั้ง ๒ อย่าง จัดกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออกกับภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตก โดยพิจารณาจากการแปรของเสียงคำชุด (v/k)

การเสนอผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์มาแสดงลงบนแผนที่ เพื่อแสดงเส้นแบ่งเขตภาษาต่อไป

สรุปผลการวิเคราะห์ ผลการศึกษาเรื่องการกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออกกับภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตกโดยใช้พยางค์ที่มีสระเสียงยาวกับพยัญชนะท้าย /k/ หรือ /ʔ/ นั้น พอสรุปได้ดังนี้ คือ

แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออกกับภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตกโดยใช้พยางค์ที่มีสระเสียงยาวกับพยัญชนะท้าย /k/ หรือ /ʔ/ เป็นเกณฑ์นั้น จะเริ่มจากอำเภอไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ลงมาทางใต้ตามเทือกเขานครศรีธรรมราช แล้วมุ่งสู่ทางทิศตะวันตกผ่านเทือกเขาหน้าแดงไปจรดทะเลอันดามัน ส่วนแนวแบ่งเขตในพื้นที่ที่เป็นพื้นราบ มีดังนี้

๑. เส้นแบ่งเขตการปกครองระหว่างอำเภอเมือง กับอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๒. เส้นแบ่งเขตการปกครองระหว่างอำเภอนาบอน กับอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
๓. บ้านหนองหัว อำเภอทุ่งสง เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างอำเภอทุ่งสง กับอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
๔. บ้านวังเต่า อำเภอทุ่งสง ซึ่งอยู่ทางตอนล่างของอำเภอทุ่งสง เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช กับกิ่งอำเภอรษฎา จังหวัดตรัง
๕. บริเวณตรงกึ่งกลางระหว่างบ้านคลองท่อมใต้ กับบ้านห้วยน้ำขาว อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ เป็นที่น่าสังเกตว่า การออกเสียง (k) ในบริบท (vkk) เป็น [ʔ] ในภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตกนี้ เป็นลักษณะเด่นที่น่าสนใจว่า มีความเป็นมาอย่างไร ในเมื่อภาษาไทยถิ่นกลางออกเสียง (k) เป็น [k] และภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออกก็ออกเสียงเป็น [k] เช่นกัน จะมีเฉพาะภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตกที่ออกเสียงเป็น [ʔ] ถ้ามองว่า น่าจะเป็นอิทธิพลของการออกเสียงในลักษณะเดียวกันนี้ในภาษาลาวไซ่ง์ซึ่งอาศัยอยู่หนาแน่นในแถบจังหวัดเพชรบูรณ์นั้นก็น่าจะเป็นไปได้ เพราะชุมชนลาวไซ่ง์ที่อยู่ใต้จังหวัดเพชรบูรณ์นั้นมีเพียงประปราย คำอธิบายที่อาจเป็นไปได้คือ คำที่เป็นพยางค์ตายสระเสียงสั้นตามด้วยพยัญชนะท้าย /ʔ/ ในภาษาไทยถิ่นกลาง จะออกเสียงเป็นสระเสียงยาวตามด้วย ʔ ในภาษาไทยถิ่นใต้ เช่น “ปะ” ในภาษาไทยถิ่นกลางจะออกเสียง “[paʔ]” ในภาษาไทยถิ่นใต้จะออกเสียงเป็น “[paʔʔ]” ลักษณะการออกเสียงเช่นนี้ มีอิทธิพลทำให้พยางค์ที่มีสระเสียงยาวตามด้วยพยัญชนะท้าย /k/ เปลี่ยนเป็นพยางค์ที่มีสระเสียงยาวตามด้วยพยัญชนะท้าย /ʔ/ ในภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตก เพราะสัทลักษณะของเสียง [k] ในภาษาตระกูลไทมีลักษณะบางประการใกล้เคียงกับเสียง [ʔ]

๕.๒.๒ ตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ อำเภอลือต๊ะ จังหวัดนครศรีธรรมราช เดิมที่มีชื่อว่า ลือต๊ะ มีอาณาเขตกว้างขวางไปถึงดอนสัก ชัยคราม และกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นไปได้ว่า ด้วยสาเหตุดังกล่าว ทำให้อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอดอนสัก มีการออกเสียงแตกต่างไปจากอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำให้เกิดแนวแบ่งเขตภาษาบริเวณอำเภอเมืองกับอำเภอกาญจนดิษฐ์ และเป็นแนวแบ่งเขตที่สำคัญที่สุด ไม่ว่าจะใช้การแปรทางเสียงหรือศัพท์เป็นเกณฑ์ในการหาแนวแบ่งเขต

๕.๒.๓ ในสมัยก่อนนั้น จังหวัดตรังเคยเป็นเมืองหน้าด่านของจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองแม่เป็นเมืองเอก ทำให้วัฒนธรรมประเพณีของตรังมีลักษณะแบบเดียวกันกับนครศรีธรรมราช เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมทางภาษาก็เช่นกัน จังหวัดตรังก็ได้รับอิทธิพลมา ทำให้ภาษาตรังมีลักษณะภาษาเหมือนกันกับนครศรีธรรมราช

๕.๒.๔ จังหวัดกระบี่ในปัจจุบันเกิดจากการตัดท้องที่ในแขวงอำเภอปากลาวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมกับอำเภอเมืองกระบี่ อำเภอคลองพน ปัจจุบันยุบเป็นตำบล ขึ้นกับอำเภอคลองท่อม และอำเภอเกาะลันตา แขวงจังหวัดนครศรีธรรมราช ยกขึ้นเป็นจังหวัดกระบี่ต่อมาทางอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แยกตำบลลำทับไปขึ้นกับอำเภอคลองท่อม (ซึ่ง

ปัจจุบันเป็นอำเภอลำทับ) จะเห็นว่า จังหวัดกระบี่เป็นเมืองที่เพิ่งตั้งขึ้นมาใหม่ ภาษากระบี่บริเวณอำเภอคลองท่อมจึงออกเสียง (k) เป็น [k] ในบางบริเวณ และเป็น [x] ในบางบริเวณ เนื่องจากอำเภอคลองท่อมเดิมเป็นพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

๕.๒.๕ ในบริเวณตอนล่างของอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ มีหมู่บ้านที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และมีบรรพบุรุษมาจากมาเลเซีย แถบรัฐกลันตัน ไทรบุรี ฯลฯ เป็นส่วนใหญ่ ส่วนตอนบนของอำเภอคลองท่อม มีหมู่บ้านชาวพุทธอาศัยอยู่ นอกจากนี้ ทั้งสองบริเวณยังมีการออกเสียงที่ต่างกันอย่างชัดเจน ทำให้เกิดเส้นแบ่งเขตภาษาในบริเวณดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่าบริเวณนี้ควรมีศึกษาต่อไป และควรศึกษาให้ทั่วทั้งจังหวัดกระบี่เพื่อดูว่า หมู่บ้านที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามทุกหมู่บ้านที่อยู่ในจังหวัดกระบี่นั้น ออกเสียงเช่นเดียวกันทั้งหมดหรือไม่

๕.๒.๖ ผู้วิจัยได้พิจารณาเส้นแบ่งเขตภาษาในผลงานวิจัยนี้กับผลงานวิจัยอื่นๆ เป็นส่วนๆ ทำให้ความสอดคล้องที่พบระหว่างเส้นแบ่งเขตภาษาทางเสียงกับเส้นแบ่งเขตภาษาทางคำพยางค์เกิดขึ้นได้ เช่น บริเวณอำเภอเมืองกับอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ถ้าหากผู้วิจัยพิจารณาเส้นแบ่งเขตภาษาเหล่านี้ทั้งเส้น จะไม่สามารถเห็นได้เลยว่าเส้นแบ่งเขตภาษานี้มีความคล้ายคลึงกัน

๕.๒.๗ ตามความคิดของผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้ประกอบกับการที่ได้เรียนวิชาภาษาศาสตร์ ผู้วิจัยคิดว่าหากเปรียบเทียบการแปรของเสียงกับการแปรของคำพยางค์ เห็นได้ว่า การแปรของเสียงจะให้ผลที่เป็นระบบมากกว่า และสามารถที่จะหาแนวแบ่งเขตภาษาได้ชัดเจน ซึ่งถ้าเป็นการแปรของคำพยางค์แล้ว ไม่สามารถหาแนวแบ่งเขตภาษาที่ชัดเจนแน่นอนได้ เพียงแต่บอกว่า อยู่ระหว่างช่วงบริเวณหนึ่งกับอีกบริเวณหนึ่งเท่านั้น เนื่องมาจากคำศัพท์ต่าง ๆ กันสามารถทำให้เกิดแนวแบ่งเขตภาษาที่ต่างกัน อีกประการหนึ่ง คำศัพท์สามารถที่จะเกิดการยืมได้ง่ายกว่าเสียง

๕.๒.๘ แนวแบ่งเขตภาษาที่ได้จากงานวิจัยนี้ ไม่ได้ตรงกับเส้นแบ่งเขตจังหวัด จึงกล่าวได้ว่าภาษาย่อยในบริเวณหนึ่งของจังหวัดหนึ่ง มีลักษณะเหมือนกับภาษาย่อยในอีกบริเวณหนึ่งของอีกจังหวัดหนึ่งที่มีอาณาเขตติดต่อกันได้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ น่าจะมีการศึกษาการแปรของเสียงพยัญชนะท้าย (k) ในพยางค์ที่มีสระเสียงยาวให้ครบทุกอำเภอในบริเวณ ๔ จังหวัดอย่างละเอียด

๕.๓.๒ น่าจะมีการศึกษาหาแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออกกับภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันตกอย่างละเอียดในระดับหมู่บ้านโดยใช้เกณฑ์อื่น ๆ เช่น เสียงวรรณยุกต์ สระ และศัพท์

๕.๓.๓ น่าจะมีการศึกษาภาษาเชิงสังคมบริเวณที่ออกเสียง (k) ในปริบท (wk) เป็น [ʔ] ในชุมชนเมือง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย